

Handläggare
Eva-Lena Arefäll

Rapport kring uppdraget gällande två nya familjecentraler

I kommunens ekonomiska verksamhetsplan för åren 2023-2025 fick barn- och skolnämnden och arbetsmarknads- och socialnämnden (ASN) i uppdrag att gemensamt och i samverkan med Region Skåne verka för inrättandet av minst två nya familjecentraler, varav en i de östra kommundelarna.

Detta är en rapport till barn- och skolnämnden om arbetet kring uppdraget. Lägesrapporten bygger på motsvarande rapport som arbetsmarknads- och socialnämnden fått från sin förvaltning.

Kort om vad en familjecentral är

En familjecentral är en samverkansform där barnmorskemottagning (BMM), barnavårdscentral (BVC), öppen förskola och förebyggande socialtjänst bedriver sin verksamhet i samma lokal. För BMM och BVC är uppdraget i en familjecentral reglerat i ett avtal enligt lag om valfrihetssystem hos Region Skåne. Detta innebär att det finns både privata och offentliga vårdgivare som på lika villkor har möjligheten att medverka i en familjecentral med Lunds kommun.

Familjecentraler är ett led i att främja trygga uppväxtvillkor för barn genom att sprida kunskap till och stödja blivande föräldrar och föräldrar. Det finns stora vinsterna med att kunna erbjuda flera föräldraskaps- och barnstödande insatser under ett och samma tak. Samverkansformen har i olika utvärderingar visat sig fungera bra för de allra flesta föräldrar. Den ligger också helt i linje med de förarbeten som genomförts inför en ny mer förebyggande socialtjänst som finns nära medborgaren.

En familjecentral kan få en funktion som nav i lokalområdet och bli en viktig aktör i att skapa likvärdiga och goda villkor för alla barn och föräldrar. Många familjecentraler bjuder in andra aktörer till tematräffar i lokalerna, exempelvis bibliotek, sjukgymnast, barnläkare, psykolog, budget- och skuldrådgivning och familjerådgivning. Det

innebär att de som besöker familjecentraler har god tillgång till mycket stöd och vägledning i frågor som är relevanta för familjer med små barn.

Samarbetet regleras i ett samverkansavtal

Samarbetet kring en familjecentral regleras i ett samverkansavtal som innehåller överenskommelser om gemensam ledning och styrning, samordning, mötesstrukturer, gemensam verksamhet samt fördelning av såväl lokal- som verksamhetskostnader. Avtalet syftar till att säkra samverkan, kontinuitet och kvalitet i familjecentralens verksamhet. Verksamheterna har olika krav på lokaler, lyder under olika lagstiftningar, styrs på olika sätt samt har olika målgrupper och upptagningsområden. För att det ska fungera smidigt krävs mycket arbete i bakgrunden. I såväl planeringen som i driften av verksamheten behöver parterna ha god insikt och förståelse för varandras verksamheter.

Förutsättningarna för inrättandet av en familjecentral

Inrättandet av en familjecentral är beroende av ömsesidigt intresse och samarbete mellan å ena sidan nämnder/förvaltningar inom kommunen och å andra sidan offentliga eller privata vårdgivare med finansiering från Region Skåne. Erfarenheter från andra kommuner talar för att den största utmaningen när det gäller att inrätta nya familjecentraler är en kombination av flera faktorer som var och en för sig är en förutsättning för verksamheten. Dessa faktorer är:

- Det behöver antingen finnas barnhälsovård och mödrahälsovård i området eller vårdgivare som är beredda att flytta verksamhet dit.
- Verksamheterna behöver vilja ingå i en familjecentral.
- Det behöver finnas, förvärvas eller byggas lämpliga lokaler i området.

Familjecentralen som arbetsplats ska utformas så att den stöttar ett familjecentrerat arbetssätt, ett samutnyttjande av lokalerna och en bra samverkan för att möta alla barn och föräldrar på ett förtroendefullt sätt i en öppen och tillåtande miljö.

Ställs särskilda krav på lokalerna

Lokalfrågan är stor och krävande vid inrättandet av en familjecentral. Respektive verksamhet som ingår där har specifika krav på lokalerna. Lokaler som inte tidigare använts för vårdverksamheter behöver anpassas och utrustas mycket, vilket i praktiken gör det lättare för

kommunens verksamheter att flytta in i lokaler som redan bedriver barnhälsovård och mödravård. Sådana lokaler är i sin tur sällan anpassade för öppen förskola, vilket kan kräva renovering och ombyggnationer. Öppnandet av den befintliga familjecentralen på Norra Fäladen fördröjdes med ett par år med anledning av att lokalerna behövde anpassas till respektive verksamhets behov och krav.

Överväganden kring placeringen av nya familjecentraler

Baserat på kommunens demografi och de underlag som finns att tillgå om socioekonomiska mått bedömer både arbetsmarknads- och socialförvaltningen och barn- och skolförvaltningen att nya familjecentraler skulle nå flest i målgruppen (0-6 åringar och deras föräldrar) i Linero samt centrala Lund. Primärvården i Linero har under perioder haft sin barnmorskemottagning flyttad till centrala Lund men har återigen bemanning i Linero under delar av veckan. Nuvarande vårdlokaler i Linero skulle inte rymma en familjecentral. Det finns utöver den offentliga verksamheten en privat vårdgivare i närområdet.

De östra kommundelarna har relativt små barnhälsovårdsverksamheter och mycket begränsad tillgång till barnmorskemottagningar. Dalby har en barnmorskemottagning vilket saknas i Södra Sandby. Dalby är den tätort i östra kommundelarna som har bäst förutsättningar för familjecentral i alla avseenden, förutom lämpliga lokaler. Dalby är lättast att nå med kollektiva färdmedel från de andra tätorterna i östra delarna av kommunen.

Kostnader för en familjecentral

De verksamheter som ingår i en familjecentral behöver ha ekonomiska förutsättningar för att bekosta sin del av den samlade verksamheten. Det är av särskild vikt att tid för samverkan beaktas i kalkylen.

Parterna ska stå för sina respektive kostnader för verksamheten. Hyreskostnader fördelas efter procent utifrån nyttjad yta. Gemensamma kostnader såsom samordnaruppdrag, gemensam kompetensutveckling och verksamhetsdagar, skyltar, gemensamma möbler, information- och marknadsföringsmaterial, lås och inbrottslarm, brandskyddsutrustning, utrymnings- och överfallslarm, IT, skrivare m.m. bör fördelas på alla ingående verksamheter eller enligt överenskommelse. När ett samverkansavtal är tecknat är projektgruppens arbete i hamn och vidare planering och aktiviteter för driftsättande lämnas över till styrgruppen för familjecentralen.

Kommunens verksamhet på den befintliga familjecentralen på Norra Fäladen kostar 2023 totalt ca 2,5 mnkr, varav 0,9 mnkr avser

lokalkostnader. Fördelning mellan förvaltningarna ser ut enligt följande:

- Arbetsmarknads- och socialförvaltning: 0,7 mnkr, varav lokal 0,2 mnkr.
- Barn- och skolförvaltning: 1,8 mnkr, varav lokal 0,7 mnkr.

Själva driften av verksamheten kan beräknas hamna på samma nivå för tillkommande familjecentraler. Lokalkostnaderna kan däremot bedömas först då lämpliga lokaler har identifierats.

Vad som hänt hittills i arbetet med två nya familjecentraler

Gemensam arbetsgrupp har skapats

En för de båda berörda nämnderna gemensam arbetsgrupp skapades under våren 2023. I den ingår bl.a. lokalstrateger på respektive förvaltning. Till projektgruppen finns kopplat en styrgrupp med en chef från respektive förvaltning. En projektplan har tagit fram och vissa kostnadsberäkningar avseende själva driften av nya familjecentral har gjorts, med utgångspunkt i kostnaderna för den befintliga familjecentralen på Norra Fäladen, se ovan.

Dialogmöten med vårdgivare har genomförts

Under våren 2023 genomfördes dialogmöten med vårdgivare i Lunds kommun. Syftet var att göra det känt bland vårdgivare att kommunen fattat beslut om att inrätta två nya familjecentraler och sondera intresset för samverkansformen bland vårdgivarna.

Kontakter har tagits även med andra berörda

Kontakter har också tagits och dialog inletts med följande:

- Fastighet- och lokalsamordnare på Region Skåne.
- Hälso- och sjukvårdstrateger på Region Skåne med ansvar för uppdragsstyrning av familjecentralsverksamheter.
- Stadsbyggnadskontoret för att ta del av planarbete och verka för att familjecentralsverksamheter ska ingå i stadsbyggnadsplaneringen.
- Projektledare vid Skånes kommuner, som verkar för fler familjecentraler i Skåne.